



Številka: Up-724/19-17

Datum: 15. 6. 2022

PRITRDILNO LOČENO MNENJE SODNIKA DR. MATEJA ACCETTA K ODLOČBI ŠT. Up-724/19 Z DNE 26. 5. 2022

1. Odločbo sem podprl, ker soglašam z navedenimi nosilnimi razlogi za izrek. Vendar pa bi po moji oceni zadeva terjala še dodatno vsebinsko opredelitev Ustavnega sodišča glede pomembnega vprašanja, ki ga zadeva – spet po moji oceni – prav tako ustrezno odpira. V tem ločenem mnenju na kratko pojasnujem to svoje stališče, ki mu večina spoštovanih kolegov žal ni pritrdila.

2. Zadeva se nanaša na vprašanje upravičenosti do denarne odškodnine za škodo, povzročeno z izbrisom iz registra stalnega prebivalstva, v skladu z določbami Zakona o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva (v nadaljevanju ZPŠOIRSP). Pritožnik je kot izbrisana oseba brez državljanstva in dovoljenja za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji sodil v kategorijo oseb, pri kateri je pogoje za priznanje statusa upravičenca do odškodnine določal drugi odstavek 2. člena ZPŠOIRSP. Ta je za priznanje statusa upravičenca do odškodnine poleg samega izbrisa določal še tri pogoje: (1) da je oseba po izbrisu in pred uveljavitvijo Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju ZUSDDD) vložila vlogo za pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje ali za pridobitev državljanstva; (2) da je bila ta vloga zavrnjena ali zavržena oziroma postopek ustavljen; ter (3) da je oseba od izbrisa do pravnomočnosti odločitve iz točke (2) v Sloveniji tudi dejansko živela.

3. V konkretnem postopku je bilo ugotovljeno, da pritožnik v ustreznem časovnem obdobju ni vložil nobene vloge za pridobitev državljanstva ali dovoljenja za stalno prebivanje. Pritožnik je v postopku navajal, da takih vlog ni mogel vložiti zaradi opravičljivih razlogov, v prvi vrsti zaradi vojnih razmer na Kosovem, ter da že zaradi zahtev načela enakosti to ne dopušča izvetja tistih izbranih oseb, ki vloge niso mogle vložiti iz objektivnih razlogov (tu poleg vojne primeroma navaja še neposredovanje veljavnih dokumentov). Že upravni organ, nato pa tudi Upravno sodišče sta zavzela stališče, da pri ugotavljanju pogoja iz prve alineje drugega odstavka 2. člena ZPŠOIRSP niso upoštevni razlogi, zaradi katerih oseba ni vložila vloge. Pritožnik taki razlagi nasprotuje, zatrjuje protiustavnost tako razumljene zakonske določbe in poudarja, da bi

moralo redno sodišče v takem primeru prekiniti postopek in z zahtevo Ustavnemu sodišču začeti postopek za oceno ustavnosti.

4. Po moji oceni bi ta očitek terjal presojo Ustavnega sodišča in nemara narekoval tudi sklep o začetku postopka za oceno ustavnosti prve alineje drugega odstavka 2. člena ZPŠOIRSP po koneksiteti. Zakonske določbe namreč tudi po moji presoji ni mogoče razlagati na način, ki naj bi ga po navedbah pritožnika zahtevala Ustava. V tem pogledu že zakon pogoj iz prve alineje (vloga za državljanstvo ali dovoljenje za stalno prebivanje) obravnava drugače kot pogoj iz tretje alineje (dejansko življenje v Sloveniji), glede katerega že tretji odstavek 2. člena ZPŠOIRSP določa, kdaj je bil lahko pogoj dejanskega življenja v Sloveniji izpolnjen tudi v primeru daljše dejanske odsotnosti (torej prek fikcije dejanskega življenja), če je šlo za upravičeno odsotnost iz navedenih utemeljenih razlogov. Vendar pa se ravno zato lahko postavi vprašanje – in ustavna pritožba po moji presoji zanj ponuja zadostno trditveno podlago – ustavne dopustnosti zakonske ureditve, ki za pogoj vložitve vloge tovrstne možnosti izjeme v primeru upravičenih razlogov ne dopušča.

5. Mogoče je sicer razumeti in sprejeti argumentacijo, po kateri izpolnitev pogoja vložitve vloge iz izpodbijane zakonske določbe vsaj v večini primerov ni bila nerazumno težavna. Ob ustrezni obveščenosti bi zadoščala že pisna vloga, posredovana po pošti. Vendar pa sem zadržan do sklepa, da obstoj utemeljenih razlogov za to, da določena izbrisana oseba take vloge ni vložila, že pojmovno ni mogoč in da torej drugače kot pri pogoju dejanskega življenja tu v nobenem primeru ne bi bilo mogoče govoriti o možnosti, da prizadeta izbrisana oseba vloge ni vložila iz opravičljivih razlogov. Navsezadnje je po četrti alineji tretjega odstavka 2. člena ZPŠOIRSP eden od razlogov, zaradi katerega je bil kljub dolgotrajnejši dejanski odsotnosti izpolnjen pogoj dejanskega življenja v Sloveniji, tudi nezmožnost vrnitve v Slovenijo zaradi vojnih razmer v drugih državah naslednicah nekdanje SFRJ – torej isti razlog, ki ga pritožnik navaja kot osrednji razlog, ko utemeljuje, zakaj sam iz opravičljivih razlogov ni mogel vložiti vloge za pridobitev državljanstva ali dovoljenja za stalno prebivanje.

6. V vsakem primeru ta hip seveda ne želim prejudicirati zaključka, do katerega bi me privedla presoja ustavnosti prve alineje drugega odstavka 2. člena ZPŠOIRSP, če bi jo Ustavno sodišče opravilo. Še bolj oddaljeno je vprašanje, ali bi tudi morebitna ugotovitev protiustavnosti ureditve, ki ne dopušča nobenih izjem od pogoja vložitve vloge, vplivala na upravičenost pritožnika do odškodnine glede na presojo njegovih navedb oziroma njegovega položaja. Menim pa, da ustavna pritožba v zadostni meri odpira to vprašanje in da gre – tudi ob upoštevanju pomena in obsega izbrisa – za pomembno vprašanje, ki presega pomen konkretne zadeve ter bi kot tako terjalo presojo Ustavnega sodišča.

dr. Matej Accetto
Sodnik